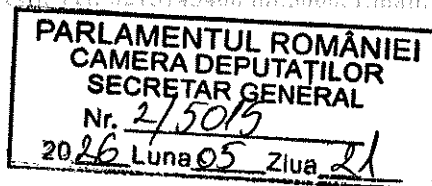

ROMANIA
DEPARTAMENTUL PENTRU RELATII CU PARLAMENTUL

B-dul Primăverii nr. 32, sector 1, București, Tel: 0213143400 fax 3008, E-mail: departamentul@gov.ro

Nr. 5917/2026

19-05-2026

**Către: DOAMNA IOANA BRAN - VOINEA
SECRETARUL GENERAL AL CAMEREI DEPUTAȚILOR**

Ref. la: punctele de vedere ale Guvernului aprobate în ședința Guvernului din data de 14 mai 2026

STIMATĂ DOAMNĂ SECRETAR GENERAL,

Bp Legislativ

Vă transmitem, alăturat, în original, **punctele de vedere ale Guvernului** referitoare la:

1. *Propunerea legislativă pentru modificarea art. 113 din Codul penal – reducerea limitei de vârstă a răspunderii penale de la 14 la 12 ani, exclusiv pentru infracțiunea de omor, condiționată de discernământ (Bp. 34/2026, Plx. 352/2026);*
2. *Propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal (Bp. 761/2025, Plx. 264/2026);*
3. *Propunerea legislativă pentru asigurarea plății creanțelor comerciale ale operatorilor economici de către instituțiile și autoritățile publice (Bp. 697/2025, Plx. 273/2026);*
4. *Propunerea legislativă pentru completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul Penal (Bp. 760/2025, Plx. 301/2026);*
5. *Propunerea legislativă privind completarea art. 48 din Legea nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii (Bp. 78/2026, L. 211/2026); Plx 389/2026*
6. *Propunerea legislativă privind declararea ca municipiu a orașului Voluntari, județul Ilfov (Plx. 151/2026);*
7. *Propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri (Bp. 39/2026, Plx. 353/2026);*
8. *Propunerea legislativă pentru completarea art. 151 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ (Plx. 169/2026);*
9. *Propunerea legislativă privind modificarea și completarea Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii (Bp. 76/2026, Plx. 365/2026);*
10. *Proiectul de Lege pentru modificarea alineatului (3) al articolului 654 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății (Bp. 378/2025, Plx. 495/2025);*
11. *propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 115/2015 privind alegerea autorităților administrației publice locale și a Legii nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente (Bp. 320/2025, Plx. 443/2025);*
12. *Proiectul de Lege pentru completarea Legii societăților nr. 31/1990 (Bp. 362/2025, Plx. 510/2025);*

13. *Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea art. 13 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 27/2006 privind salarizarea și alte drepturi ale judecătorilor, procurorilor și altor categorii de personal din sistemul justiției (Bp. 695/2025, Plx. 295/2026).*

Totodată, vă transmitem atașat, în copie, punctul de vedere al Guvernului referitor la propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal (Bp. 71/2026, L. 205/2026). Plx 396/2026

Cu deosebită considerație,

NINA ȘĂPĂUNARU

SECRETAR DE STAT

PRIM MINISTRU

Domnule președinte,

În conformitate cu prevederile art. 111 alin. (1) din Constituție și în temeiul art. 25 lit. (b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.57/2019 privind Codul Administrativ, Guvernul României formulează următorul

PUNCT DE VEDERE

referitor la *propunerea legislativă pentru modificarea art.113 din Codul penal – reducerea limitei de vârstă a răspunderii penale de la 14 la 12 ani, exclusiv pentru infracțiunea de omor, condiționată de discernământ*, inițiată de domnul deputat Neafiliat Ștefan Alexandru Băișanu (Bp. 34/2026, Plx. 352/2026).

I. Principalele reglementări

Inițiativa legislativă are ca obiect de reglementare modificarea art. 113 din *Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare*, în sensul reducerii limitei minime de vârstă a răspunderii penale de la 14 la 12 ani, exclusiv pentru infracțiunea de omor, în condiții strict determinate de lege.

II. Observații

1. Din analiza conținutului normativ al soluției legislative propuse, precum și a *Expunerii de motive*, reținem faptul că prezenta inițiativă legislativă stabilește un prag mai mic al răspunderii penale (12 ani) față de

cel actual (14 ani), prezumându-se absolut că minorii sub 12 ani sunt complet lipsiți de capacitate penală și nu răspund penal. Rațiunea acestei inițiative ar fi că sub 12 ani nu există maturitate psihică suficientă pentru răspundere penală.

De asemenea, este introdusă o răspundere penală limitată la o singură infracțiune, extrem de gravă, omorul, infracțiune prevăzută la art. 188 din *Codul penal*, cu condiția dovedirii discernământului, punându-se accent pe recuperare medicală, educațională și reintegrare socială.

Per a contrario, se deduce că pentru alte infracțiuni - precum cele de omor calificat, furt, tâlhărie etc. - minorul între 12 și 14 ani ar urma să nu răspundă penal, cu precizarea că norma nu mai stabilește condițiile în care această categorie de minori poate răspunde penal.

Potrivit alin. (3) din inițiativa legislativă, minorul între 14-16 ani ar urma să răspundă penal condiționat, anume doar dacă se dovedește existența discernământului la momentul săvârșirii faptei; prin urmare se menține condiția discernământului din sistemul actual.

Totodată, potrivit alin. (4) din inițiativa legislativă, minorul de peste 16 ani răspunde penal potrivit legii, astfel încât s-ar aplica în continuare regimul special al minorilor (măsuri educative).

2. Având în vedere cele mai sus menționate, considerăm că se impun următoarele observații:

Regimul răspunderii penale a minorilor în dreptul român este construit pe o abordare diferențiată în funcție de vârstă, care îmbină criterii biologice, psihologice și juridice și reflectă o concepție graduală asupra capacității de răspundere penală. *Codul penal* structurează acest regim pe trei paliere distincte.

a) Minorii sub 14 ani

- Pentru minorii care nu au împlinit vârsta de 14 ani, legea instituie o prezumție absolută de lipsă a discernământului, care exclude în mod categoric angajarea răspunderii penale. Această soluție legislativă reflectă opțiunea fermă a legiuitorului potrivit căreia reacția penală este incompatibilă cu nivelul de dezvoltare psihică specific acestei etape de vârstă și cu *principiul interesului superior al copilului*.

- În aceste situații, intervenția statului este plasată exclusiv în afara dreptului penal, fiind realizată prin mecanismele de protecție a copilului reglementate de *Legea nr.272/2004*¹. Copilul care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, dar nu răspunde penal, poate face obiectul unor

¹ privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

măsuri de protecție specială, dispuse la propunerea direcției generale de asistență socială și protecția copilului, de comisia pentru protecția copilului sau, după caz, de instanța judecătorească.

- Legea impune o evaluare individualizată a situației copilului, având în vedere condițiile care au favorizat săvârșirea faptei, gradul de pericol social al acesteia, mediul familial și social, riscul de recidivă și orice alte elemente relevante. Măsurile pot include supravegherea specializată sau plasamentul, iar pentru situațiile de risc ridicat sau de persistență a comportamentelor deviante este prevăzută posibilitatea plasamentului într-un serviciu rezidențial specializat. Regimul este completat de obligația participării părinților la programe de consiliere psihologică și de asigurarea unor servicii specializate destinate reintegrării copilului, precum și de interdicția absolută a publicității oricăror date referitoare la faptele comise de copil.

- *Hotărârea Guvernului nr. 1439/2004*² reglementează serviciile specializate furnizate de direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului sau de organisme private acreditate. Aceste servicii urmăresc prevenirea comportamentelor deviante, educarea copilului în spiritul respectului față de lege, responsabilizarea și facilitarea reintegrării școlare, familiale și sociale.

- Cu toate acestea, datele consemnate în *Strategia națională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului „Copii protejați, România sigură” 2023-2027* evidențiază o disponibilitate redusă a serviciilor comunitare specializate pentru această categorie de copii și dificultăți semnificative de colaborare interinstituțională, inclusiv în ceea ce privește continuitatea intervențiilor de reabilitare și reintegrare. Această discrepanță între arhitectura normativă și capacitatea de implementare reprezintă una dintre vulnerabilitățile structurale ale sistemului actual.

b) Minorii între 14 și 16 ani

- Pentru minorii cu vârsta cuprinsă între 14 și 16 ani, *Codul penal* instituie un regim intermediar, în care răspunderea penală este condiționată de existența discernământului la momentul săvârșirii faptei. Discernământul nu este prezumat, ci trebuie dovedit, de regulă, prin expertiză medico-legală psihiatrică.

c) Minorii între 16 și 18 ani

- Minorii care au împlinit vârsta de 16 ani răspund penal, legiuitorul considerând că aceștia au, în principiu, capacitatea necesară pentru a înțelege semnificația socială a faptelor lor. Cu toate acestea,

² *Hotărârea Guvernului nr. 1439/2004 privind serviciile specializate destinate copilului care a săvârșit o faptă penală și nu răspund penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 872 din 24 septembrie 2004.*

regimul sancționator aplicabil acestei categorii este distinct de cel al majorilor. Astfel, *Codul penal* consacră un sistem sancționator bazat exclusiv pe măsuri educative. Potrivit art. 115 alin. (1) din *Codul penal*, acestea sunt măsuri neprivative de libertate (stagiul de formare civică, supravegherea, consemnarea la sfârșit de săptămână, asistarea zilnică) și măsuri privative de libertate (internarea într-un centru educativ și internarea într-un centru de detenție).

- Aplicarea măsurilor educative este dispusă de instanța de judecată, în urma individualizării judiciare, iar cadrul normativ detaliază conținutul, durata și modalitățile de executare, în special pentru măsurile neprivative de libertate.

- Un rol central în executarea și supravegherea măsurilor educative neprivative de libertate revine serviciilor de probațiune, care monitorizează respectarea obligațiilor stabilite de instanță, evaluează evoluția minorului și asigură legătura cu familia, școala și comunitatea. În cazul neexecutării cu rea-credință a obligațiilor, instanța poate dispune prelungirea sau înlocuirea măsurii, inclusiv cu internarea într-un centru educativ, în condițiile legii.

3. Repere internaționale privind vârsta minimă a răspunderii penale:

- Cadrul de referință la nivel internațional în materia răspunderii penale a minorilor este stabilit de *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*.

Prin art. 40, *Convenția* consacră dreptul copilului suspectat, acuzat sau recunoscut vinovat de încălcarea legii penale de a fi tratat într-o manieră care respectă demnitatea și valoarea sa, ține seama de vârsta și gradul său de dezvoltare și urmărește reintegrarea acestuia și asumarea unui rol constructiv în societate.

În același timp, art. 40 alin. (3) din *Convenție* impune statelor obligația de a institui un sistem de justiție juvenilă distinct, care să includă, în mod expres, stabilirea unei vârste minime sub care copiii sunt prezumați a nu avea capacitatea de a încălca legea penală, precum și promovarea unor mecanisme de soluționare alternativă, fără recurgerea la proceduri judiciare, acolo unde este adecvat și cu respectarea garanțiilor procedurale.

Interpretarea acestor obligații este oferită de *Comentariul general nr. 24 (2019) al Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului*³, care subliniază explicit legătura dintre stabilirea vârstei minime și datele

³ <https://ier.gov.ro/wp-content/uploads/2022/07/ONU-CRC-C-GC-24-RO.pdf>

științifice privind dezvoltarea copilului, arătând că maturizarea creierului continuă și după vârsta adolescenței, afectând procesele decizionale, controlul impulsurilor și evaluarea consecințelor pe termen lung. (pct. 22)

- În acest context, Comitetul „încurajează statele părți să își crească vârsta minimă a răspunderii penale cel puțin la 14 ani” și salută statele care au optat pentru praguri mai ridicate, de exemplu 15 sau 16 ani.

- Totodată, documentul atrage atenția asupra riscurilor asociate soluțiilor care permit „coborârea” pragului prin excepții, fie în funcție de gravitatea infracțiunii, fie pe baza unor evaluări individuale de maturitate sau discernământ. Potrivit Comitetului⁴, astfel de practici sunt, de regulă, adoptate sub presiunea opiniei publice și nu se bazează pe o înțelegere adecvată a dezvoltării copiilor, motiv pentru care se recomandă stabilirea unei vârste standard sub care copiii nu pot face obiectul urmăririi penale, fără excepție. (pct. 25)

- La nivel european, standardele dezvoltate în cadrul Consiliului Europei consolidează și particularizează orientările formulate în sistemul ONU, plasând vârsta minimă a răspunderii penale într-o arhitectură mai largă a justiției juvenile (*child-friendly justice*).

- Deși Consiliul Europei nu stabilește o vârstă minimă, uniformă, obligatorie, pentru statele membre, instrumentele sale normative și politice converg în mod constant către ideea existenței unor praguri legale clare, previzibile și suficient de ridicate, ca garanție împotriva contactului penal timpuriu și a arbitrariului decizional.

- În acest sens, *Rezoluția 2010 (2014) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei*, intitulată „*Child-friendly juvenile justice: from rhetoric to reality*”⁵, reprezintă un reper central. În mod relevant pentru dezbaterile privind vârsta minimă pentru răspunderea penală (MACR), punctele 6.2 și 6.3 ale rezoluției recomandă statelor: (i) stabilirea vârstei minime a răspunderii penale la cel puțin 14 ani, concomitent cu dezvoltarea unor alternative adecvate la urmărirea penală pentru copiii sub acest prag; și (ii) interzicerea oricăror excepții de la vârsta minimă stabilită, inclusiv în cazul infracțiunilor grave, tocmai pentru a evita golirea de conținut a acestei garanții legale.

- Aceste recomandări se înscriu într-o linie normativă mai amplă, conturată de instrumente-cheie ale Consiliului Europei, precum *Ghidurile*

⁴ „Comitetul își exprimă îngrijorarea cu privire la existența unor practici care permit excepții de la aplicarea unei vârste minime mai scăzute pentru răspunderea penală în cazurile în care, de exemplu, copilul este acuzat de săvârșirea unei infracțiuni grave.”

⁵ <https://assembly.coe.int/rw/xml/xRef/Xref-XML.2HTML-en.asp?fileic=21090&lang=en>

privind justiția prietenoasă copilului (2010) și Recomandarea CM/Rec(2008)11 referitoare la normele europene privind infractorii minori care fac obiectul unor sancțiuni sau măsuri. Acestea accentuează necesitatea unor sisteme de justiție juvenilă distincte de cele aplicabile adulților, centrate pe educație, proporționalitate și reintegrare, precum și caracterul de *ultima ratio* al privării de libertate.

- În planul mai larg al cadrului internațional, aceste repere europene se articulează coerent cu instrumentele ONU consacrate în materia justiției juvenile - *Regulile de la Beijing (1985)*, *Regulile de la Havana (1990)* și *Recomandarea CM/Rec(2003)20* - care, împreună cu *Convenția ONU privind drepturile copilului* și *Comentariul general nr. 24(2019)*, susțin o abordare convergentă: "*vârsta minimă a răspunderii penale este un instrument de politică penală cu funcție protectivă, menit să asigure o reacție adaptată dezvoltării copilului și să prioritizeze intervențiile educative și preventive.*"

4. Date și concluzii relevante din studiul Ministerului Justiției privind recidiva:

- Datele furnizate de *Studiul integrat privind cauzele recidivei*⁶ conturează un tablou coerent al factorilor structurali care determină revenirea în comportamentul infracțional în România. Una dintre concluziile centrale ale cercetării este aceea că familia disfuncțională reprezintă cel mai puternic factor de risc al recidivei penale.

- Analiza populației penitenciare indică faptul că 1 din 8 recidiviști provine din rândul minorilor, față de care a fost instituită, anterior, o măsură de protecție specială (plasament), semnalând existența unor vulnerabilități majore încă din copilărie.

- În același timp, 31% dintre recidiviști au avut cel puțin un părinte cu probleme de consum de alcool sau droguri, iar 26% au avut cel puțin un părinte cu antecedente penale. Minorii care cresc în contexte marcate de infracționalitate parentală, dependențe, violență domestică sau abuz ce a impus intervenția sistemului de protecție a copilului constituie, astfel, un grup structural vulnerabil, cu o probabilitate semnificativ crescută de implicare ulterioară în comportamente infracționale.

- Un al doilea factor major asociat recidivei este abandonul școlar, studiul arătând că aproximativ jumătate dintre recidiviști sunt persoane care au părăsit timpuriu sistemul educațional, de regulă încă din perioada minoratului. Această constatare evidențiază limitele intervenției penale în

⁶ Realizat în cadrul proiectului „A SAFE AND EDUCATED COMMUNITY UNDERTAKING RESPONSIBLE ENGAGEMENT SECURE”, finanțat prin Programul „Justiție” Mecanismul Financiar Norvegian 2014-2021

absența unor politici coerente de prevenție educațională și de menținere a copiilor în sistemul de învățământ.

- De asemenea, vârsta la debutul infracțional se conturează ca un factor de risc relevant al recidivei. Potrivit datelor analizate, 24% dintre persoanele private de libertate au fost încarcerate pentru prima dată în perioada minoratului, iar o treime dintre condamnați au înregistrat prima recidivă între 18 și 24 de ani. Rezultatele sugerează că tranziția către vârsta adultă reprezintă un interval critic, în care lipsa intervențiilor timpurii și a sprijinului socio-educational favorizează consolidarea traiectoriilor infracționale. Minorii care manifestă conduite antisociale înainte de vârsta de 14 ani - inclusiv comportamente precum bullying-ul sever - trebuie înțeleși ca grupuri cu risc ridicat, care necesită intervenții preventive specializate, nu doar o activare a mecanismelor punitive.

- Totodată, studiul evidențiază niveluri ridicate de stigmatizare socială a foștilor condamnați, care constituie un obstacol major în procesul de reintegrare. Datele arată că 71% dintre respondenți ar prefera un coleg de muncă fără pregătire profesională, dar fără antecedente penale, în detrimentul unei persoane bine pregătite, dar cu condamnări anterioare; 70% nu ar accepta să locuiască în aceeași localitate cu recidiviști, 73% nu i-ar accepta ca vecini, 84% ca prieteni apropiați, iar 89% nu ar accepta ca un membru al familiei să se căsătorească cu o persoană recidivistă. Acest climat social de respingere contribuie substanțial la menținerea ciclului recidivei.

- În final, concluziile studiului infirmă ipoteza potrivit căreia pedepsele privative de libertate de lungă durată ar reduce riscul de recidivă, constatând că severitatea sancțiunii nu produce efecte preventive semnificative. În linie cu recomandările internaționale, cercetarea subliniază necesitatea dezvoltării unor alternative la detenție, inclusiv pentru persoanele recidiviste. În ansamblu, datele indică faptul că rădăcinile recidivei sunt localizate preponderent în familie și educație, iar sistemul penal, acționând izolat, dispune de o capacitate limitată de a preveni revenirea în comportamentul infracțional, putând cel mult să diminueze parțial acest risc în etapa execuțională.

5. Drept comparat - modele europene și extra-europene:

- Statele membre ale Uniunii Europene au adoptat soluții diferite, pragurile situându-se, în majoritatea jurisdicțiilor, între 12 și 14 ani. Această diversitate este însă temperată de două trăsături comune relevante pentru analiza de politică penală: existența unor sisteme distincte de justiție juvenilă și orientarea predominant educativă și de reintegrare a

minorilor. În pofida presiunilor punctuale generate de infracționalitatea gravă comisă de tineri, nu se poate identifica, la nivel european, o tendință generală și consolidată de coborâre a pragului de vârstă, ci mai degrabă un interes crescut pentru individualizarea reacției penale și pentru extinderea mecanismelor alternative.

- Un exemplu frecvent invocat este cel al Germaniei. În acest sistem, vârsta minimă a răspunderii penale este stabilită la 14 ani⁷, minorii sub acest prag fiind excluși de la răspunderea penală și putând face doar obiectul intervențiilor din sfera protecției copilului. Dreptul penal special aplicabil minorilor (*Jugendstrafrecht*) se aplică inculpaților care aveau peste 14 ani, dar care nu împliniseră încă vârsta de 18 ani la momentul săvârșirii infracțiunii. În cazul adolescenților cu vârsta de peste 18 ani, dar care nu împliniseră încă vârsta de 21 de ani la momentul săvârșirii infracțiunii, se poate aplica dreptul penal aplicabil minorilor, în funcție de nivelul de dezvoltare personală al individului sau de natura infracțiunii.

- În Republica Cehă⁸, copiii care nu au împlinit 15 ani nu răspund penal. În cazul în care un copil cu vârsta sub 15 ani săvârșește o faptă care în alte circumstanțe ar constitui infracțiune, se declanșează o procedură civilă specială, în temeiul *Legii privind procedurile judiciare speciale* (*Legea nr. 292/2013*), și nu o procedură penală în temeiul *Codului de procedură penală* (*Legea nr. 141/1961*). Normele speciale aplicabile cauzelor privind copiii cu vârste sub 15 ani sunt prevăzute în *Legea privind justiția pentru minori* (*Legea nr. 2018/2003*). Cauzele în care sunt implicați copii cu vârste sub 15 ani sunt soluționate de instanțele pentru minori (judecători specializați din cadrul instanțelor de drept comun). Acești judecători specializați urmează cursuri de formare pentru a-și consolida cunoștințele cu privire la normele aplicabile în cadrul unor astfel de proceduri și la abordarea care trebuie adoptată în ceea ce privește infractorii cu vârste sub 15 ani. Procurorii și agenții din cadrul autorităților polițienești trebuie, de asemenea, să fi beneficiat de pregătire specială privind relaționarea cu tinerii.

- În Grecia⁹, vârsta de la care există răspundere penală este de 15 ani. Un copil cu vârsta cuprinsă între 12 și 15 ani care a săvârșit o infracțiune are dreptul de a depune o plângere împotriva unei decizii administrative. Odată ce acesta a împlinit 17 ani, acest drept îi revine în mod exclusiv.

- În Olanda, copiii sub 12 ani nu pot fi urmăriți penal, iar pentru minorii între 12 și 17 ani este aplicabil un regim de justiție juvenilă

⁷ https://e-justice.europa.eu/topics/your-rights/rights-minors-court-proceedings/de_ro

⁸ https://e-justice.europa.eu/topics/your-rights/rights-minors-court-proceedings/cz_ro

⁹ https://e-justice.europa.eu/topics/your-rights/rights-minors-court-proceedings/es_ro

distinct. În urma reformei din 2014, legislația olandeză a consacrat conceptul de *adolescentenstrafrecht*, care permite aplicarea sancțiunilor specifice minorilor și tinerilor adulți, în funcție de circumstanțele personale și de natura faptei, chiar și peste vârsta majoratului. Reforma a fost fundamentată pe date criminologice care indicau similitudini între profilurile infracționale ale grupelor de vârstă 15-17 ani și 18-24 de ani și pe eficiența relativ mai bună a măsurilor educative în reducerea recidivei. În paralel, sistemul olandez utilizează mecanisme administrative și educative pentru faptele minore comise de copii, cu scopul explicit de a evita contactul penal timpuriu și stigmatizarea¹⁰.

- În Portugalia¹¹, consecințele pentru copii și tineri ale săvârșirii unor acte considerate infracțiuni țin seama de categoriile de vârstă. Astfel, statutul legal pentru tinerii infractori este între 16 și 21 de ani. Judecătorul corecțional poate reduce durata pedepsei cu închisoarea unui minor între 16 și 18 ani, dacă este favorabilă reintegrării minorului. Copiii sub 12 ani sunt considerați incapabili de a încălca legea, prin urmare ei necesită protecție, nu pedeapsă. Pentru persoane care au sub 12 ani, se aplică sistemul prevăzut de *Legea privind protecția copiilor și a tinerilor în pericol (Lei de Proteção de Crianças e Jovens em Perigo) (Legea nr. 147/99 din 1 septembrie 1999)*, o lege care are exclusiv scopuri de protecție.

Persoanelor cu vârste cuprinse între 12 și 16 ani li se aplică *Legea privind tutela educațională (Lei Tutelar Educativa) (Legea nr. 166/99 din 14 septembrie 1999)*. În temeiul acestei legi, sunt puse în aplicare măsuri de protecție și educative pentru educarea minorilor în ceea ce privește aplicarea legii și integrarea acestora în viața comunității într-un mod demn și responsabil.

Persoanele cu vârsta de peste 16 ani răspund penal și pot face obiectul unei pedepse, răspunderea penală fiind stabilită în temeiul *Codului de procedură penală (Código do Processo Penal)*. Tinerii cu vârste cuprinse între 16 și 21 de ani sunt supuși unui regim penal special prevăzut în *Decretul-lege nr. 401/82 din 23 septembrie 1982*.

- Franța¹² oferă un model de justiție penală juvenilă de tip hibrid, construit în jurul noțiunii de discernământ, dar structurat prin prezumții legale corelate cu vârsta și integrat într-un sistem specializat distinct.

¹⁰ E. Pirău, *Răspunderea penală a minorului în dreptul comparat, Științe Juridice. Seria „Științe sociale”*, nr.3/2024, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România, https://social.studiamsu.md/wo-content/uploads/2024/06/21_Pirau.pdf

¹¹ https://e-justice.europa.eu/topics/your-rights/rights-minors-court-proceedings/pt_ro

¹² https://e-justice.europa.eu/topics/your-rights/rights-minors-court-praceedings/fr_ro, L.G. Marin, *Evoluția vârstei răspunderii penale a minorilor*, în *Studia universitatis Moldaviae. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova*, nr. 3/2025, https://social.studiamsu.md/wo-content/uploads/2025/06/13_Marin.pdf p.103

Principiile fundamentale ale justiției penale a minorilor sunt în prezent reunite și sistematizate în *Codul justiției penale a minorilor (Code de la justice pénale des mineurs - CJPM)*, intrat în vigoare în septembrie 2021.

Potrivit acestui cadru, capacitatea de discernământ constituie condiția angajării răspunderii penale a minorului, însă legea operează cu o prezumție de lipsă a discernământului pentru copiii sub 13 ani. Totuși, prezumția nu este absolută: în mod excepțional, ea poate fi răsturnată dacă se dovedește că minorul a înțeles și a dorit fapta comisă, situație în care răspunderea penală poate fi angajată.

Pentru minorii care au împlinit vârsta de 13 ani, capacitatea de discernământ este prezumată, iar răspunderea penală poate fi angajată în cadrul justiției penale a minorilor, cu respectarea unui regim sancționator adaptat. Minorul aflat în conflict cu legea nu este privit exclusiv ca un subiect pasibil de pedeapsă, ci ca o persoană aflată în dezvoltare, care necesită în primul rând educație. În consecință, judecătorul dispune, cu prioritate, măsuri educative și de protecție, iar pedeapsa cu închisoarea poate fi pronunțată numai în cazul minorilor de peste 13 ani, exclusiv ca *ultima ratio*, în funcție de gravitatea faptei și de situația personală a minorului.

- Ansamblul normativ este susținut de un *principiu al specializării instituționale*: cauzele cu minori sunt soluționate de jurisdicții specializate, iar actorii implicați - judecătorii și profesioniștii din cadrul protecției judiciare a tineretului (*Protection judiciaire de la jeunesse*) - au atribuții și formare specifice.

- Legislația Republicii Moldova stabilește că răspunderea penală a minorilor implică două elemente esențiale: responsabilitatea și vârsta minimă de răspundere penală.

Responsabilitatea presupune capacitatea biopsihică a individului de a înțelege consecințele faptelor sale și de a-și controla comportamentul în raport cu ceilalți membri ai societății. Aceasta implică discernământul necesar pentru a recunoaște caracterul ilicit al unei fapte și capacitatea de a-și manifesta voința în mod conștient.

Al doilea element esențial este vârsta răspunderii penale. Conform articolului 21 din *Codul penal* al Republicii Moldova, vârsta minimă pentru răspunderea penală este de 16 ani. Totuși, există excepții, prevăzute la alineatul (2) al aceluiași articol, care permit tragerea la răspundere a minorilor de 14 ani în cazul comiterii unor infracțiuni grave și deosebit de grave. Pentru minorii cu vârsta sub 18 ani care au comis pentru prima dată o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă și care prezintă potențial de reabilitare, legislația prevede posibilitatea eliberării de

răspundere penală. În plus, în situația în care un minor este deja condamnat pentru o infracțiune ușoară, mai puțin gravă sau gravă, dar nu a împlinit încă vârsta de 18 ani, instanța de judecată poate dispune măsuri de constrângere cu caracter educativ, ca alternativă la pedeapsa penală¹³.

- Un contrast semnificativ este oferit de Regatul Unit, în special de Anglia și Țara Galilor, unde vârsta minimă a răspunderii penale este stabilită la 10 ani, una dintre cele mai scăzute din Europa¹⁴. Acest prag este însoțit de instanțe și proceduri specializate pentru minori, însă este frecvent invocat în dezbaterile internaționale ca exemplu de soluție care ridică probleme din perspectiva evitării contactului timpuriu cu sistemul penal.

Relevant pentru contextul actual este faptul că, în pofida menținerii pragului scăzut, există discuții publice și parlamentare privind oportunitatea creșterii vârstei minime, inclusiv în lumina recomandărilor internaționale și a datelor privind infracționalitatea juvenilă violentă.

- Dincolo de spațiul european, experiența Australiei¹⁵ oferă repere relevante. La nivel național, vârsta minimă a răspunderii penale a fost stabilită, în mod tradițional, la 10 ani. Datele publice invocate de organizația Salvați Copiii Australia, pe baza statisticilor furnizate de *Australian Institute of Health and Welfare (AIHW)*, indică faptul că aproximativ 94% dintre copiii cu vârste cuprinse între 10 și 13 ani care au fost supuși detenției revin în fața instanțelor în termen de 12 luni, sugerând o rată extrem de ridicată de recidivă timpurie.

- În acest context, Teritoriul Capitalei Australiene (Australian Capital Territory) a adoptat o reformă graduală a vârstei minime a răspunderii penale, care a presupus creșterea pragului de la 10 la 12 ani în anul 2023 și, ulterior, de la 12 la 14 ani, începând cu 1 iulie 2025, cu menținerea unor excepții strict delimitate pentru infracțiuni de o gravitate deosebită.

În ansamblu, aceste modele comparate sugerează că dezbaterile privind vârsta minimă a răspunderii penale nu poate fi redusă la stabilirea unui prag numeric. Relevante sunt, în egală măsură, arhitectura sistemului de justiție juvenilă, disponibilitatea alternativelor la sancțiunea penală clasică, capacitatea de individualizare a răspunsului și existența unor mecanisme de tranziție pentru tinerii aflați între adolescență și maturitatea deplină. Din această perspectivă, experiența comparată indică o prudență structurală față de extinderea răspunderii penale timpurii și un interes crescut pentru soluții care limitează stigmatizarea și susțin reintegrarea pe

¹³ L.G. Marin https://social.studiamsu.md/wo-content/uploads/2025/06/13_Marin.pdf

¹⁴ E Pârău https://social.studiamsu.md/wo-content/uploads/2024/06/21_Pirau.pdf

¹⁵ <https://affs.gov.au/reources-sheets/minimum-age-criminal-responsability-australia>

termen lung.

6. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO)

Drepturile copiilor în contextul procedurilor de justiție juvenilă privesc copii puși sub acuzare, urmăriți penal sau condamnați pentru săvârșirea de infracțiuni, precum și copiii care participă la proceduri judiciare în calitate de victime și/sau de martori. Statutul copiilor în contextul justiției juvenile este reglementat de prevederile generale privind drepturile omului, relevante atât în cazul adulților, cât și al copiilor.

Copiii suspectați sau acuzați de comiterea unei infracțiuni au dreptul la un proces echitabil și beneficiază de aceleași garanții ca orice altă persoană aflată în conflict cu legea. Garanțiile unui proces echitabil se aplică de la primul interogatoriu la care este supus copilul și sunt menținute pe tot parcursul procesului. Pe de altă parte, copiii aflați în conflict cu legea sunt deosebit de vulnerabili, având nevoie, așadar, de protecție suplimentară¹⁶.

Spre exemplu, în cauza *Panovits împotriva Ciprului*¹⁷ este vorba despre un minor în vârstă de 17 ani care a fost acuzat de crimă și jaf. El a fost adus la secția de poliție însoțit de tatăl său. Minorul a fost arestat și dus într-o încăpere pentru a fi supus unui interogatoriu, în absența tatălui său ori a unui avocat. În timp ce reclamantul era interogat, tatăl său a fost informat cu privire la dreptul reclamantului de a lua legătura cu un avocat. Câteva minute mai târziu, tatălui i s-a adus la cunoștință că, între timp, fiul său a recunoscut comiterea faptei. CEDO a constatat că, dată fiind vârsta reclamantului, nu se putea considera că acesta este conștient de dreptul său la reprezentare juridică înainte de a face orice fel de declarație. De asemenea, este puțin probabil ca el să fi putut aprecia în mod rezonabil consecințele interogatoriului în absența unui avocat într-o procedură penală de anchetare a unei crime. Deși, aparent, autoritățile erau dispuse oricând să permită ca reclamantul să fie asistat de un avocat dacă li s-ar fi solicitat acest lucru, totuși acestea nu i-au adus la cunoștință reclamantului dreptul de a solicita desemnarea unui avocat din oficiu care să îl asiste gratuit dacă era cazul. Nu exista nicio dovadă că reclamantul sau tatăl acestuia au renunțat în mod expres și inechivoc la dreptul lor la asistență juridică. În consecință, CEDO a constatat încălcarea articolului 6

¹⁶ A se vedea, în acest sens, *Manual de drept european privind drepturile copilului*, ediția 2022, disponibil online, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-coe-2022-handbook-child-rights_ro.pdf

¹⁷ [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-90244%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-90244%22]}) cauza *Panovits împotriva Ciprului*, Hotărârea CEDO din 11 dec 2008

alineatul (3) litera c) coroborat cu articolul 6 alineatul (1) din *Convenție*.

- În cauza T. și V. împotriva Marii Britanii¹⁸, Curtea a analizat dacă atribuirea reclamanților a răspunderii penale pentru faptele săvârșite la vârsta de zece ani ar putea, prin ea însăși, să conducă la o încălcare a articolului 3 din *Convenția europeană a drepturilor omului*.

Astfel, în ciuda faptului că Marea Britanie cunoaște o vârstă minimă pentru răspunderea penală foarte scăzută, de 10 ani, în raport de alte state europene, instituirea unei astfel de limite nu poate fi considerată disproporționată.

Cu privire la condamnarea pentru fapte comise la 10 ani, Curtea a constatat că, în raport de condamnarea penală a unor copii, nu există nicio normă comună statelor membre al Consiliului Europei. În plus, nici convențiile internaționale privind drepturile copilului nu stabilesc o astfel de interdicție. Curtea a considerat că, în ciuda faptului că Marea Britanie cunoaște o vârstă minimă pentru răspunderea penală foarte scăzută, de 10 ani, în raport de alte state europene, instituirea unei astfel de limite nu poate fi considerată disproporționată. De aceea, cu 10 voturi contra 5, *Curtea a considerat că imputarea unei infracțiuni unor minori de 10 ani nu constituie, prin sine, o violare a art. 3 din Convenție. (pct. 72).*

În cauza S.C. împotriva Marii Britanii¹⁹, *Curtea Europeană a Drepturilor Omului* a subliniat că acceptă argumentul Guvernului conform căruia articolul 6 alineatul 1 nu impune ca un copil judecat pentru o infracțiune să înțeleagă sau să fie capabil să înțeleagă fiecare aspect de drept sau detaliu probatoriu. Având în vedere sofisticarea sistemelor juridice moderne, mulți adulți cu inteligență normală nu sunt capabili să înțeleagă pe deplin toate complexitățile și toate schimburile de replici care au loc în sala de judecată: acesta este motivul pentru care *Convenția*, la articolul 6 alineatul (3) litera c), subliniază importanța dreptului la reprezentare juridică. Cu toate acestea, „*participarea efectivă*” în acest context presupune că acuzatul are o înțelegere amplă a naturii procesului și a ceea ce este în joc pentru el sau ea, inclusiv semnificația oricărei pedepse care poate fi aplicată. Astfel, acesta, dacă este necesar, cu asistența, de exemplu, a unui interpret, a unui avocat, a unui asistent social sau a unui prieten, ar trebui să fie capabil să înțeleagă ideea generală a ceea ce se spune în instanță. Inculpatul ar trebui să fie capabil să urmărească ceea ce spun martorii acuzării și, dacă este reprezentat, să le explice propriilor avocați versiunea asupra

¹⁸ [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-90244%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-90244%22]}) cauza T și V împotriva Marii Britanii, Hotărârea CEDO din 16 decem 1999

¹⁹ [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-90244%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-90244%22]}) Cauza SC împotriva Marii Britanii, Hotărârea CEDO din 15 iunie 2004, parag. 29

evenimentelor, să sublinieze orice declarații cu care nu este de acord și să îi informeze despre orice fapte care ar trebui invocate în apărarea sa.

7. În ceea ce privește prezenta inițiativă legislativă, din perspectiva concepției de reglementare, se impune a fi menționat că soluția legislativă propusă pare a nu avea un fundament solid nici din perspectiva orientărilor internaționale în materie și nici din perspectiva cazuisticii naționale. Sub acest din urmă aspect, se impune a fi menționat că nu avem cunoștință despre un fenomen generalizat de infracțiuni de omor săvârșite de către minori, ci - dimpotrivă - incidența practică a unor astfel de situații este mai degrabă foarte redusă.

În plus, avem rezerve în privința existenței unei rate atât de crescute a infracționalității juvenile în intervalul de vârstă cuprins între 12 și 14 ani, astfel încât să fie necesară o schimbare atât de importantă a politicii penale.

De altfel, nu se probează în niciun fel creșterea fenomenului infracțional printre minori, nici măcar printr-o statistică brută.

În contextul celor arătate, subliniem faptul că un act normativ de o importanță majoră, cum este *Codul penal* al unui stat, trebuie să fie elaborat pe criterii științifice, iar modificarea acestuia, la rândul său, trebuie justificată pe aceleași criterii. Este vorba, în primul rând, de știința dreptului penal și de criminologie, dar și de alte criterii științifice din domenii variate: sociologie, psihologie, medicină legală etc. După cum s-a văzut mai sus, *Expunerea de motive* a inițiativei legislative nu folosește și nu invocă astfel de criterii. În locul lor, se bazează pe afirmații și supoziții lipsite de temei.

Deși, de principiu, situații extraordinare pot justifica măsuri extraordinare (cum ar fi o derogare de la regulile generale ale răspunderii penale a minorilor în cazul unei infracțiuni precum omorul, modul de configurare a normei este defectuos, din perspectiva tehnicii legislative și prezintă potențiale vicii de constituționalitate.

Referindu-se în mod expres la „*infracțiunea de omor, prevăzută la art. 188*”, înseamnă că textul inițiativei legislative exclude alte infracțiuni grave din *Codul penal* - unele dintre ele de aceeași natură cu cea prevăzută la art. 188, cum ar fi omorul calificat, altele având în conținut fapta de omor: violența în familie, ultrajul, ultrajul judiciar, ș.a.

Pe cale de consecință, soluția legislativă propusă poate constitui o nesocotire a *principiului egalității în fața legii* (art. 16 din *Constituția României, republicată*), în condițiile în care un minor cu vârsta între 12 și 14 ani care săvârșește un omor calificat sau infracțiunea de la art. 199

raporat la art. 189 *Cod penal* nu va răspunde penal, în timp ce minorul de aceeași vârstă care comite un omor simplu va fi tras la răspundere penală.

Tot astfel, în lipsa unei mențiuni exprese, se pune problema dacă minorul cu vârsta între 12 și 14 ani va răspunde pentru tentativa la infracțiunea de omor. Este de notorietate că, în *Codul penal* anterior, o exprimare asemănătoare, utilizată la infracțiunea de omor deosebit de grav, prevăzută de art. 176 lit. c), a generat confuzie și controverse în doctrină și jurisprudență, cu privire la reținerea sau nu a tentativei, pentru fapta anterioară. Din acest motiv, pentru clarificare, *Codul penal* actual, la art. 189 alin. (1) lit. e) a folosit expresia: „o persoană care a mai comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor”. Într-o interpretare logică și coerentă cu *Codul penal* în ansamblul lui, dacă tentativa nu este prevăzută în mod expres, ca la omorul calificat, înseamnă că, în cazul minorului despre care vorbim, aceasta nu va fi luată în calcul²⁰. Or, nu există nicio justificare pentru această omisiune, fapta de omor în forma tentată fiind la rândul său foarte gravă.

Mai mult, subliniem că o atare soluție legislativă derogatorie nu ține seama de interpretarea obligațiilor stabilite de *Convenția ONU privind drepturile copilului* oferită de către *Comentariul general nr. 24 (2019) al Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului*.

Totodată, din textele propuse nu se poate determina care este regimul de răspundere al minorilor cu vârsta între 12 și 14 ani care săvârșesc alte infracțiuni decât omorul. Pe de o parte, raportându-ne la alin. (1), pare că aceștia răspund penal, pe de altă parte, raportându-ne la alin. (2) și utilizând metoda de interpretare *per a contrario*, ar rezulta că nu răspund penal. Or, legea trebuie să prevadă expres care sunt palierele răspunderii penale a minorilor, în caz contrar fiind lipsită de previzibilitate, încălcând *principiul legalității*.

În plus, amintim că *principiul legalității* care se extinde pe două planuri ale dreptului penal: (i) al incriminării (nicio faptă nu poate fi considerată infracțiune dacă nu este prevăzută de lege - *nullum crimen sine lege*) și (ii) pe cel sancționator, al pedepselor (numai legea prevede pedepsele ce se pot aplica și măsurile ce pot fi luate în cazul săvârșirii de infracțiuni - *nulla poena sine lege*). Acest principiu este consacrat constituțional în art. 1 alin. (5)²¹ și art. 23 alin. (12)²² din *Legea fundamentală*, rolul său fiind de garanție a securității juridice,

²⁰ V. Cioclei, *Vârsta de la care începe răspunderea penală și jocul portocalelor. De ce 14 și nu 12, de ce 12 și nu 13* <https://www.juridice.ro/essentials/11111/varsta-de-la-care-incepe-raspunderea-penala-si-jocul-portocalelor-de-ce-14-si-nu-12-de-ce-12-si-nu-13>

²¹ Art. 1. Statul român (...). (5) În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.

²² Art. 23. Libertatea individuală (...) (12) Nicio pedeapsă nu poate fi stabilită sau aplicată decât în condițiile și temeiul legii.

împiedicând interpretarea și aplicarea arbitrară a legii.

Totodată, apreciem că sunt aplicabile și următoarele considerente ale Deciziei nr. 452/2021 a Curții Constituționale²³

„În acest sens este de menționat și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care a statuat că art. 7 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ce consacră principiul legalității incriminării și pedepsei (nullum crimen, nulla poena sine lege) - pe lângă interzicerea, în mod special, a extinderii conținutului infracțiunilor existente asupra unor fapte care anterior nu constituiau infracțiuni -, instituie și cerința potrivit căreia legea trebuie să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele aplicabile, această cerință fiind îndeplinită atunci când un justițiabil are posibilitatea de a cunoaște, din însuși textul normei juridice pertinente, la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe și în urma obținerii unei asistențe judiciare adecvate, care sunt actele și omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală și care este pedeapsa pe care o riscă în virtutea acestora. Totodată, Curtea de la Strasbourg a reținut că noțiunea de „drept” folosită la art. 7 corespunde celei de „lege” care apare în alte articole din Convenție și înglobează atât prevederile legale, cât și practica judiciară, presupunând cerințe calitative, îndeosebi cele ale accesibilității și previzibilității ”.

8. În ceea ce privește referirea din cuprinsul alin. (2) al art. 113 din inițiativa legislativă, la *faptul că se va face tot posibilul pentru recuperarea și educarea acestuia din perspectivă medicală, educațională și de reintegrare socială*, apreciem că aceasta nu este clară. În acest sens, nu este limpede ce urmărește legiuitorul prin tragerea la răspundere penală a acestei categorii de minori. Nu rezultă în ce ar urma să constea procesul de recuperare și educare a minorului din perspectiva medicală, educațională și a reintegrării sociale, respectiv dacă sunt avute în vedere măsurile educative *de lege lata* sau sunt avute în vedere și alte măsuri.

De asemenea, norma ar putea fi apreciată ca fiind discriminatorie prin raportare la ceilalți minori care săvârșesc alte infracțiuni decât cele de omor. În acest sens, menționăm că nu rezultă cu claritate care este scopul pentru care legiuitorul stabilește că în cazul acestei categorii se face tot posibilul pentru recuperare și educare, iar în cazul celorlalți minori nu are în vedere o astfel de obligație de diligență.

În subsidiar, apreciem că sintagma mai sus precizată, are mai

²³ referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 336 alin. (2) din Codul penal, Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1138 din 26 noiembrie 2021, pag. 24

degrabă natura unei norme din sfera normelor de executare a sancțiunilor penale, și nu reprezintă o normă de drept penal substanțial. În continuare, subliniem că din modalitatea de scriere a acestui text reiese faptul că aceasta are un caracter de îndrumare și recomandare. Totodată, atragem atenția că limbajul utilizat nu este unul specific normativ ("...se va face tot posibilul..."), contrar cerințelor impuse de art. 36 alin. (1) din *Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare*.

9. Referitor la alin. (2) al art. 113 din inițiativa legislativă, precizăm că textul nu prevede care sunt consecințele răspunderii penale pentru minorul cu vârsta între 12 și 14 ani, nefiind corelat cu celelalte dispoziții din materia răspunderii penale a minorilor. Astfel, nu se poate determina dacă minorului, cu vârsta între 12 și 14 ani care săvârșește un omor i se aplică sau nu măsuri educative și dacă da, care ar fi acestea. Menționăm că art.114 C.pen., care prevede consecințele răspunderii penale, se referă doar la minorul cu "*vârsta cuprinsă între 14-18 ani*".²⁴

10. Precizăm că, în legătură cu problematica vârstei răspunderii penale a minorilor, Ministerului Justiției a decis constituirea unui grup de lucru care are ca misiune efectuarea unei analize complexe și multidisciplinare a legislației în vigoare, incluzând aspectele juridice, sociale și criminologice. În vederea fundamentării activității grupului de lucru, Ministerul Justiției a solicitat puncte de vedere cu privire la acest fenomen către o serie de instituții relevante (Consiliul Superior al Magistraturii, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Ministerul Afacerilor Interne, Avocatul Poporului, Institutul Național de Medicină Legală „Mina Minovici”, Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii, Familiei, Tineretului și Solidarității Sociale, Uniunea Națională a Barourilor din România), dar și către mediul academic.

În cazul în care, în urma analizei efectuate, se va releva necesitatea unor intervenții legislative, propunerile vor fi înaintate autorităților și instituțiilor competente.

²⁴ V. Cioclei, *Vârsta de la care începe răspunderea penală și jocul portocalelor. De ce 14 și nu 12, de ce 12 și nu 13* <https://www.juridice.ro/essentials/11111/varsta-de-la-care-incepe-raspunderea-penala-si-jocul-portocalelor-de-ce-14-si-nu-12-de-ce-12-si-nu-13>

III. Punctul de vedere al Guvernului

Având în vedere considerentele menționate, Guvernul nu susține adoptarea acestei inițiative legislative în forma prezentată.

Cu stimă,

Căpuț-lie BOLOJAN
PRIM-MINISTRU

Domnului deputat Sorin - Mihai GRINDEANU
Președintele Camerei Deputaților